

מאמר לה

גמ' בבא בתרא דף עה: ורשב"ם

ואמר רבה א"ר יוחנן עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר (ישעיה מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן ג' נקראו על שמו של הקב"ה (שיהא שמם ה') ואלו הן צדיקים ומשיח וירושלים, צדיקים הא דאמרן, משיח דכתיב (ירמיה כז, ו) וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו, ירושלים דכתיב (יחזקאל מח, לה) סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה אל תקרי שמה אלא שמה (אל תקרי ה' שמה אלא ה' שמה).

ענין השם תלוי בקוראים בו - הצדיקים מצטרפים לשמו יתברך

[א] ^אהנה כל ענין של שם הוא רק עד כמה שיש אחרים הקוראים להם בשם זה, ואין משמעות לשם אם הדבר עומד לעצמו בלי מי שיקרא בו. נמצא שקיום השם הוא רק בצירוף עם הקוראים.

ועל כן הצדיקים יקראו בשם הוי"ה, כיון שהשם המגלה את גילוי יתברך הוא הוי"ה, ודבר זה הרי מחייב שיהיו צדיקים שקוראים בשם זה, ולכן מציאותם של הקוראים בשם מצטרפת לשם עצמו. שהשם עצמו מחייב אותם, והצדיקים מצטרפים לשמו יתברך.

לימדונו רבותינו ששם הוי"ה הוא שם העצם (עי' רא"ש יומא פ"ח סוף אות יט), אבל כל שאר השמות הם רק גילוי כבודו. וזהו לשון השגור "בכבודו ובעצמו", שעצמו זה שם הוי"ה וכבודו שאר השמות. עצם כבוד הוא גימטריא של כל ד' מילואי עסמ"ב². המילואים הם ההתפשטות של הכבוד מן העצם. וכן הוא גימטריא של "יהי אור", שזהו ענין "ויאמר אלקים יהי אור" (בראשית א, ג), ההתגלות הראשונה שיוצאת מהעצם לכבוד.

א. שיעור קטן

ב. א"ה: ר"ת של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן: עסמ"ב והם ארבע אפשרויות גימטריא

תח נחותי ימא

הצדיקים הקוראים בשם הם המצטרפים לשם, שבלא אותם הקוראים בשם אין משמעות לשם, וממילא כל מציאותו של הקב"ה כביכול הוא לנמצאים, וכלשון הראשונים "נמצא לנמצאיו" (לשון הרמח"ל ילקוט ידיעות האמת רצו).

וזהו האופן היחיד שהאדם יכול להצטרף עם העליונים, כפי שביאר הלשם (ספר הקדו"ש שער ז' פ"ד), שכל כוונת עבודתנו אינה אליו אלא לשמו. פירוש, שכל היחס של עבודתנו אליו הוא רק כפי שמתגלה אלינו דהיינו ענין השם, כמו שדרשו (עיין רש"י שמות כה, ב) "ויקחו לי תרומה, לי לשמי". אין אפשרות שיהיה יחס מצד הברואים אליו יתברך אלא לשמו. ולשם הצדיקים מתחברים.

בעולם הזה אפילו צדיקים אינם מתחברים לגמרי לשמו מחמת חלק הגוף - ענין המטה שנהפך לנחש

[ב] **והטעם** שצדיקים יקראו בשמו רק בעתיד ולא עכשיו, הוא משום שכדי שיוכלו להיות קוראים בשמו צריך שתהא כל מציאותם להיות קוראים בשמו ואין להם מציאות אחרת. וכל זמן שיש להם גוף בעולם הזה, יש להם חלקים שאינם מצטרפים לקריאת השם, ועל חלקים אלה חלה מיתה.

אדם הראשון ע"י החטא יצר מציאויות שאינם מצטרפות לשמו בתוך האדם עצמו, ועל זה בא העונש של מיתה. ועל כן מתחילה "זיהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב, ז), ואחרי החטא אמר לו הקב"ה (שם ג, יט) "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", שמעתה יש בו חלקים השייכים לעפר.

וזהו סוד המטה שנהפך לנחש שמשה נס מפניו (שמות ד, ג), מטה האלוקים נושא בתוכו את כל כוחות הדין בעולם, מ"ט פנים^ג, ואלו הם בחינות הדין כנגד כל האפשרויות העומדות כנגדו יתברך, והם הנחשים שצריך לנוס מפניהם. מציאות זו נוצרה ע"י אדם הראשון, כלשון "אתה עושה אותו רע" (תנחומא בראשית, ז), "שאין רע יורד מלמעלה" (בראשית רבה נא, ג).

זאת הסיבה שצדיקים אינם יכולים להיקרות בשמו של הקב"ה בעולם הזה. אבל בעולם הבא יתגלה שכל מציאותם היא להיות קוראים בשמו, וממילא השם

במילוי לשם יהו"ה האפשרות ע"ב נוצרת מגימטריא של השם במילוי יודין יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ס"ג ממילוי משולב יו"ד ה"י וא"ו ה"י, מ"ה ממילוי אלפין: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וב"ן ממילוי ההין: יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה.

ג. א"ה: על לשם ספר הדע"ה ח"ב דרוש ה' ענף ג' ס"ב.

חל עליהם ג"כ. שלעתיד לבוא יתגלה שכל האדם הוא צלם אלוקים, פירוש צלם אלוקים שמתגלה ממנו כבוד שמים, ולכן צדיקים יקראו בשמו של הקב"ה.

משה רבינו הצטרף לשמו גם בעולם הזה - השומע מפי משה נחשב לנבואה

[ג] האדם היחיד בעולם הזה שהיה יכול להצטרף לשמו לגמרי הוא משה רבינו. רבי אברהם בן הרמב"ם (שמות ז, א¹) הביא מאביו שאמר בשם אביו, וכן הוא בשם הרס"ג, שמי שראה את משה רבינו נחשב אצלו דבר זה למראה נבואה, מכיון שמשה רבינו שכינה מדברת מתוך גרונו. וזהו ביאור מה שנאמר (שם) "ואהרן אחיך יהיה נביאך", שכמו כל נביא השומע נבואה מפי מלאך הוי נבואה מפי ה', כן השומע מפי משה רבינו נחשב לנבואה, שזהו אחד מגילויי הנבואה בעולם, ומסיים שזהו המובחר שבפירושים.

על נביא נאמר (דברים יח, י) שידבר "את כל אשר אצונו", ואמרו בספרי שאסור לו שיהיה לו מתורגמן. פירוש, שנביא צריך לדבר מפיו אל השומעים אותו. אבל אצל משה נאמר שאהרן אחיך יהיה נביאך, שכאן הנביא הוא אהרן ולא משה.

וכן הוא ממש לשון הרמב"ן (שמות ו, יג) "והשם אמר אליו ראה נתתיך אלהים לפרעה, כי אתה תבוא לפניו עם אהרן, ושם תצוה את אהרן ולא ישמע פרעה דברייך, ואהרן בשליחותך ישמיענו דברייך, כאשר האלקים מצוה לנביא, והנביא משמיע דבריו ומוכיח בהם. והנה זו מעלה גדולה למשה, זכה בה בענותנותו שהיה בוש לדבר בערלת שפתיו".

ד. זו"ל "ומאמר אלקים תרגמו אונקלוס רב ונמסר מפיו של אבא מרי זו"ל [מפיו ומאבי אבא זו"ל] מפירושו וגם מר' סעדיה זו"ל על פי מה שכתוב בפירושו הארוך אשר טעמה כי שם אלקים שם משותף למלאכים וזולתם והכוונה בו כאן מלאך כלומר "הנה לאהרן ושאר הנביאים אני נגלה רק על פי מלאך ממוצע ביני ובינו אבל אתה דיבורי אליך בלתי ממוצע פה אל פה ואתה הוא המלאך ביני ובין אהרן והוא נביאך" כלומר "תשפיע לו נביאות ממני במה שיאמר" וזה מן המובחר שבפירושים וכו' ועל פי זה, כלומר באשר שמעו הדיבור מפי משה, היו השומעים דיבורו של משה ושליחותו אליהם בשאר התורה במדרגת נביאים (כאשר) גם העיר על זה ר' סעדיה זו"ל וזולתו וגם אמרו עליהם שהיו נביאים מבלעדי צד זה כלומר באשר שמעו דברי ה' במעמד הר סיני ואל תחשוב שמדרגת כל ישראל (היא) מדרגת אהרן בנבואה מאת משה שהרי תדע שכל הנביאים התנבאו באמצעות מלאך ואע"פ כן נשתנו מדרגותיהם בנבואה שינוי גדול לפי הכנתם לקבלתה, וכן הענין בלימוד החכמה מן החכם שיאמר דבר אחד שישמעוהו כולם ואע"פ כן תשתנה תועלתם לפי השתנות הבנתם והכנתם, וזו נקודה שיתגלו בה סודות".

תי נחותי ימא

חיבור הצדיקים בעוה"ז הוא רק לאותיות הו"ה שבשם, אבל אות י' תתגלה בשלימות בעתיד - מקריב נשמותיהן של צדיקים

ד] **אות י'** בשם הו"ה הוא לשון עתיד, שזה כביכול החלק שאין לנו היום ויתגלה בשלמות רק לעתיד לבוא. כיון שהי' אינה איתנו לכן אדם אינו יכול להיות נקרא בשמו של הקב"ה בעולם הזה. ורק אפשר להתחבר להו"ה, לבחינת נר"נ, אבל הי' בחינת חי"ה א"א להתחבר בשלמות בעולם הזה, שכן מי ששייך לחיה חי לעולם^ה.

איתא במדרש (הובא בתוס' מנחות דף קי. ובאוצר המדרשים סדר גן עדן) שמיכאל השר הגדול עומד ומקריב את נשמותיהן של צדיקים. וכן הביא המשנה ברורה בשם הטור (סי ק"כ סק"א) שזו הכוונה כשאומרים "ואישי ישראל וכו' תקבל", שהכוונה לצדיקים שמיכאל מקריב. זהו "נקראים בשמו של הקב"ה", שהם מתקרבים ומתחברין אל השם לגמרי.

שלושה נקראו בשמו של הקב"ה, כנגד גילוי כבוד וקנין

ה] **ו'אמרו** בגמ' שג' נקראו על שמו של הקב"ה, צדיקים משיח וירושלים. צדיקים נלמד מהפסוק "כל הנקרא בשמי", משיח נלמד מהפסוק: "וזה שמו", ירושלים נלמד מהפסוק ושם העיר מיום ה' שמה". מבאר הגר"א בספרא דצניעותא שג' אלו הם מתגלים באותיות יה"ו, צדיקים באות י' דהיינו שמי, ירושלים באות ה' דהיינו שמה, ומשיח באות ו' דהיינו שמו, אלו אותיות השם.

וביאור הדבר, דענין שם כולל בתוכו שלושה דברים:

א' בחינת גילוי, שהיא צורת פנייה לאחרים. שם וכינוי הוא צורת התפיסה של אדם על מישהו אחר. אצל בורא העולם זו התפיסה היחידה שיש לנו בו, ש"לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו) [כמו שנתבאר לעיל בשם הלשם].

ב' בחינת הכבוד, כמבואר בחז"ל (רע"מ פרשת פנחס) שהקב"ה ברא את כל העולם לשם גילוי שמותיו, כמו שנאמר (שמואל ב' ח, יג) "ויעש דוד שם", וכן (דברי

ה. על משה רבינו כתוב בגמ' (סוטה יג:) וכן בספרי (ואת הברכה, טז) ש"א שלא מת, ולכן נקרא איש האלוקים, וכן נאמר על יעקב (תענית ה:), ויעקב הקב"ה קראו לו א"ל (מגילה יח:), נמצא שמי שיש לו חיבור לשמו של הקב"ה בעולם הזה יש בו בחינה של חיים בלא מיתה.

ו. שיעור קטז.

הימים א' יז, ח) "ועשיתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ". שם היא תיבה המורה על כבוד.^ז

ג' בחינת קנין, שדבר ששייך לבעלים נקרא על שמו, כמבואר ברש"י לגבי יטע בהם אדר (ביצה דף טו:): "רק יקרא שמך עלינו" (ישעיה ד, א). שלי גימטריא שם.

שלשה ענינים אלו נכללים בתיבות "שם כבוד מלכותו", שם הוא התפיסה בו, כבוד הוא גילוי כבודו בעולם, מלכות הוא הקנין שיש לו בעולם שהמלך הכל שלו.

ועל כן בקריאת שמע אנו מוסיפין "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שהוא הביאור מצדינו על הפסוק של קריאת שמע. שהרי גם שם נאמרים ג' דברים אלו, "ה' אלקינו ה' אחד", שהו"ה זהו השם, אלוקינו זהו הקנין, ואחד זהו כבוד המלכות.

שלשה דברים אלו הם השלשה שנקראו בשמו של הקב"ה. בחינת הגילוי הוא כלפי הצדיקים, שעם זה מתגלה השם, שהם אלה שמגלים אותו. ואלו דברי הגמ' כאן, שעתידיים צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה שזה מציאות השם.

וכן מצינו (חולין דף ס:): שהצדיקים נקראים ע"ש הלבנה, שהחמה מכוונת אליהם. ענינה של הלבנה הוא להעביר את כל אור החמה הלאה, וכאשר הלבנה אינה מעבירה את כל האור אז היא נעשית "המאור הקטן" (בראשית א, טז). אבל לעתיד לבוא נאמר (ישעיה ל, כו) "והיה אור הלבנה כאור החמה" כמו שהיתה קודם מיעוטה, שהלבנה תגלה את כל האור כולו. וזהו האות י' של השם, שהיא על שם העתיד כמו שנחבאר לעיל.

ירושלים היא בחינת הכבוד, כמו שנאמר (ירמיה יז, יב), "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו", כאן במקדש שבירושלים הוא כסא הכבוד. על המשכן כתוב, ונקדש בכבודי (שמות כט, מג), ובהכלו כולו אומר כבוד (תהלים כט, ט). וזהו הה' של השם: ה' עילאה, ירושלים של מעלה, המכוון כנגד ירושלים של מטה, ה' תתאה.

מלך המשיח היא בחינת הקניין. הוא עתיד להחזיר את כל מה שנעשק חזרה למקומו. ולכן אליו שייך האות ו', שו' מוסיף על ענין ראשון. כי כל בשמים

ז. א"ה: וכן (ישעיה מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתי".

תיב נחותי ימא

ובארץ, מלאה הארץ קניינך, עד כמה שיש גילוי שמו בארץ יש גילוי הקניין בארץ. "כל אותן הדורות שנתן אבינו יעקב לעשו עתידין אומות העולם להחזירן למלך המשיח לעתיד לבא. מאי טעמיה, מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו, יביאו אין כתיב כאן אלא ישיבו" (ב"ר עת, יב). זה מה שמלך המשיח עושה, חיבור שמים וארץ, בחינת הקניין. אות ו' מחברת את העליונים לתחתונים, מחברת את הה' תתאה לעליונים.

שמ"ה ר"ת שור מבעה הבער, ולא בור - לעתיד לבוא נמלטים מכל הנזיקין, ולהכי סדר נזיקין נקרא ישועות

[1] בליקוטי הגר"א כתוב שלעתיד לבוא יתוקנו האבות נזיקין חוץ מבור, וזהו הפסוק כאן מיום ה' שמה, שמ"ה ר"ת שור מבעה הבער¹. משא"כ בעבר הירדן יש עיר ושמה שבמ"ה, שור בור מבעה הבער. וכן כתוב ברמ"ע מפאנו (מאמר חקור דין ח"א פ"ג).

בור מצד עצמו הוא תקלה שאינה עושה נזק, אלא גורם לנזק ע"י נפילה. והיינו שבחינת התקלה לא תתבטל רק שלא ילכו שמה, והיינו שיהיו מזיקים אבל הם לא יזיקו בעולם, כמו שנאמר (ישעיה יא, ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי. בחינת התקלה נמצאת בשורש הבריאה והיא לא תתבטל, אלא בחינת התיקון יהיה בכל חלקי הרע בעולם.

ולכן השור מבעה והבער לא יהיו שכבר יתוקנו, אבל הבור לכשעצמו לא יתבטל לפי שאינו רע בפני עצמו, ואם לא מתקרבים אליו אינו גורם לתקלה.

סדר נזיקין נקרא ישועות (שבת דף לא), וטעם הדבר הוא משום שתחיית המתים נקראת ישועה, כמטבע התפילה (תפילת שמו"ע) "מחיה מתים אתה רב להושיע", וכלשון (ברכת ק"ש דשבת) "ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים". והטעם שנקרא סדר זה לשון ישועה הוא משום שישועה הוא לשון שעיע, חלק, סילוק כל המעכבים, כדוגמת תחיית המתים שהיא סילוק המעכב הגדול בעולם.

הענין של סדר נזיקין הוא כל המעכבים שיש בעולם. ענין הנזקין הוא מענין מיתה, כדאמרינן (נדה דף נה:) "מה לי קטליה כולא מה לי קטליה פלגא". וכן (אסתר ז, ד) "אין הצר שוה בנזק המלך", שהרי נזק זה קאי על מיתה כמבואר

ת. דבר זה הוזכר לעיל מאמר ה (חלק א') הערה כז, עמ' קנז.

מאמר לה _____ תיג

בגמ' (מגילה דף טז.), ונמצא שנזיקין בתורה שבכתב הוא מות. וכל דבר שגורם למיתה או לחלק ממנה נידון בסדר זה של נזיקין. כשנמלטים מכל הנזיקין יש ישועה, ולכן סדר נזיקין נקרא בשם ישועה.

בזמן שירושלים תיקרא בשמו של הקב"ה, אז יהיה תיקון לכל סדר נזיקין. זהו הישועות דמיירי כאן, שפע של חיות בלא מניעה. מיום ה' שמ"ה.

